

nog altijd door. Het zijn dan ook zuiver fysische bewegingen, die berusten op de

hygroscopische eigenschappen van de dode binnenste omwindselbladen.

Enkele gegevens omtrent de Vlaamse gaai als Houtduivenregulator

CHR. VAN ORDEN.

Kwantitatieve cijfers omtrent regulatie van diverse vogelsoorten zijn schaars. Verschillende onderzoekers, die het probleem regulatie aangesneden hebben, zijn vaak van verschillende gedachtengangen uitgegaan. Dit is begrijpelijk, aangezien de factor regulatie diverse oorzaken met dezelfde gevolgen heeft: decimering van het aantal.

Klassiek zijn in Nederland de onderzoeken van Prof. L. Tinbergen met betrekking tot de invloed van de Sperwer (*Accipiter nisus*) op de zangvogelpopulatie en van Prof. H. Klomp, die de invloed van de mens — hoofdzakelijk als eipredator — op het Kievitenbestand (*Vanellus vanellus*) onderzocht. Lebedeva en Schevareva, twee Russische onderzoekers, geven veel cijfers over de invloed van de mens met zijn hulpmiddelen als gewilde en ongewilde predator van diverse vogelsoorten. De meeste cijfers zijn gebaseerd op ringresultaten. De invloed van stookolie, vallen en klimaat komen hier ook in tot uiting.

Mrs. M. Nice is één van de weinige onderzoekers geweest die cijfers over ei- en nestpredatie geeft; zij het dan globale. Zo zou het percentage van open nesten dat uiteindelijk in de V.S. tot zijn recht komt om de 43% liggen. Dit cijfer demonstreert wel dat de factor ei- en nestpredatie een grote regulatiefactor is.

Nu men in Nederland een houtduivenprobleem heeft, heeft het wellicht zijn cijfers

te publiceren omtrent de eipredatie bij deze soort. Het werkterrein lag voornamelijk in de omgeving van Apeldoorn en de gegevens werden hoofdzakelijk verzameld in de jaren 1956, 1957, 1958 en 1959.

In deze 4 jaren heeft schrijver 1182 houtduifnesten (*Columba palumbus*) gecontroleerd. Van deze 1182 nesten zijn er 872 niet tot hun recht gekomen. Dat is bijna 74%. De biotopen waarin deze nesten zijn gecontroleerd waren vrij rijk aan predatoren als Vlaamse gaai (*Garrulus glandarius*) en Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*). Waren deze nesten gecontroleerd in gebieden waar deze twee diersoorten in mindere mate aanwezig waren geweest dan zouden de cijfers er geheel anders uitgezien hebben, hetgeen het volgende voorbeeld leert.

In het waarnemingsgebied ligt een kerkhof, rijkelijk begroeid met evergreens als Fijnspar, Douglas, Chamaecyparis, Thuja e.d. Het vormt een ideaal broedgebied voor Houtduiven, temeer daar het kerkhof midden in landbouwgebied ligt.

In 1956 hebben hier 54 houtduivenparen een nest gemaakt en eieren gelegd. Maar liefst 50 nesten zijn tot hun recht gekomen, bijna 93%. Vlaamse gaaien en Eksters (*Pica pica*) werden stelselmatig neergeschoten en Eekhoorns kwamen er niet voor. In 1957 nestelde in het gebied een paartje Vlaamse gaaien, dat met rust gelaten werd. Van 62 nesten kwamen er nu

7 tot hun recht (11%). In 1958 werd het paartje Vlaamse gaaien op verzoek afgeschoten. Resultaat: van 43 nesten kwamen er 35 tot hun recht (81%). In 1959 werd in het gebied een paartje Vlaamse gaaien met rust gelaten. Van 52 nesten kwamen er 4 tot hun recht (bijna 8%).

Hoe belangrijk de Vlaamse gaai als regulator van Houtduiven is, blijkt dus wel, alhoewel toegegeven moet worden, dat het cijfermateriaal wat klein is.

Het zou onverantwoord zijn om de verschillen in percentages louter en alleen toe te schrijven aan de aanwezigheid van Vlaamse gaaien. Het is echter zonder meer duidelijk dat deze soort de houtduivenregulator par excellence is.

Het houtduivenprobleem vindt naar de stellige overtuiging van de schrijver haar oorsprong in de grote steden. Predatie vindt daar in lang zo'n grote mate niet plaats, aangezien de Houtduif zich beter aanpast aan het stadsleven dan de Vlaamse gaai, die overigens toch ook niet kieskeurig is.

Het is ongetwijfeld zo, dat meer „natuurlijke” gebieden, waar Vlaamse gaaien te vuur en te zwaard vervolgd worden, het houtduivenprobleem in niet onaanzienlijke mate kunnen vergroten.

Als men streeft naar zo veel mogelijk individuen van een bepaalde soort gaat dit

vaak ten koste van het natuurlijk evenwicht. Als men streeft naar zoveel mogelijk Fazanten of naar een zo groot mogelijk aantal zangvogels, gaat dit vaak ten koste van predatoren. Gevolgen blijven dan niet uit. Dit is echter niet het kernpunt van het houtduivenprobleem, maar een mede-factor is het wel.

Summary:

During the years 1956, 1957, 1958 and 1959 1182 Woodpigeon nests (*Columba palumbus*) have been controlled in the surroundings of Apeldoorn. 872 nests did not survive because of natural regulations (74%). The most important predators were the Jay (*Garrulus glandarius*) and the Red squirrel (*Sciurus vulgaris*).

The role of the Jay could be checked almost exactly on a cemetery. There did not occur any Squirrel or Magpie (*Pica pica*) in this place.

During 1956 and 1958 out of 54 and 43 nests 50 (93%) and 35 (81%) respectively survived.

Jays and Magpies were shot systematically. One pair of Jays was undisturbed during 1957 and 1959. Magpies were not observed. In these years out of 62 and 52 nests respectively 7 (11%) and 4 (8%) survived.

L i t t e r a t u u r :

- Klomp, H., 1951: Over de achteruitgang van de kievit (*Vanellus vanellus* (L.)) in Nederland en gegevens over het legmechanisme en het eiproduktievermogen. *Ardea* 39, pp. 143-182.
- L. Tinbergen, 1946: De sperwer als roofvijand van zangvogels. *Ardea* 34, pp. 1-213. Akad. proefschrift.
- Klaus Smidt und Eberhard Hautge: Studien an einer farbige beringten Population des Braunkehlchens (*Saxicola rubetra*). *Journal für Ornithologie*, jaargang 95, pp. 130-173.
- Lebedeva, M. I. und T. P. Schevareva: Die Todesursachen der Vögel in der Natur auf Grund der Beringungsergebnisse. Gerefereerd in *Vogelwarte*, Band 21, pp. 71-72.

